

Kategorija: 3.5.21.1. Išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų;

Civilinė byla Nr. 3K-3-299-313/2019

Teismo proceso Nr. 2-06-3-07553-2018-2

Procesinio sprendimo kategorija 3.5.21.1

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. spalio 16 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Alės Bukavinienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal suinteresuoto asmens D. S. kasacinį skundą ir antstolio Jono Petriko pareiškimą dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. kovo 7 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „Danės perlas“ skundą suinteresuotiems asmenims D. S., S. L. (S. L.) ir antstoliui Jonui Petrikui dėl antstolio veiksmų.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl teisės normų, reglamentuojančių nepilnamečiams vaikams periodinėmis išmokomis priteisto išlaikymo išieškojimą iš skolininko kitų pajamų (dienpinigių), aiškinimo ir taikymo.**

2. Pareiškėja UAB „Danės perlas“ pateiktu skundu dėl antstolio veiksmų prašė panaikinti antstolio Jono Petriko 2018 m. liepos 23 d. patvarkymą Nr. S-18-21973 „Dėl įpareigojimo padaryti išskaitymus iš skolininkui išmokėtų pinigų sumų“.

3. Nurodė, kad antstolis J. Petrikas atlieka vykdymo veiksmus vykdomosiose bylose Nr. 0172/16/00356 ir Nr. 0172/18/00445 pagal pateiktus vykdyti vykdomuosius dokumentus, išduotus teismo sprendimo, kuriuo iš skolininko S. L. priteistas nepilnamečio vaiko išlaikymas. Ginčijamu antstolio 2018 m. liepos 23 d. patvarkymu Nr. S18-21973 „Dėl įpareigojimo padaryti išskaitymus iš skolininkui išmokėtų pinigų sumų“ pareiškėja, kaip skolininko darbdavė, buvo įpareigota nedelsiant padaryti išskaitas iš skolininkui S. L. priskaičiuotų kitų su darbo santykiais susijusių sumų (dienpinigių) ir išskaičiuotas sumas pervesti į išieškotojos D. S. sąskaitą. Nurodė, jog minėtas patvarkymas yra neteisėtas, nes prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 739 straipsnio 2 punkte įtvirtintai imperatyviai teisės normai, kurioje nustatytas draudimas išieškoti iš sumų, kurios mokamos skolininkui, kaip darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, perkeliama, priimama į darbą ir pasiūstam dirbti į kitas vietas.

4. Antstolis 2018 m. rugpjūčio 22 d. patvarkymu Nr. S18-24247 skundo netenkino, nurodė, jog pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – *CK*) 3.199 straipsnį priteistas išlaikymas vaikui turi būti išskaičiuojamas iš jį privalančio mokėti tėvo (motinos) darbo užmokesčio, taip pat iš visų kitų jo pajamų rūšių, įskaitant butpinigius ir maitinimosi išlaidų pinigine kompensaciją, kurios laikytinos kitos rūšies papildomomis pajamomis.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Klaipėdos apylinkės teismas 2018 m. spalio 1 d. nutartimi tenkino pareiškėjos skundą ir nutarė panaikinti antstolio J. Petriko 2018 m. liepos 23 d. patvarkymą Nr. S-18-21973.

6. Nurodė, kad *CPK 739* straipsnio 2 punkte įtvirtinta norma, ribojanti galimybę išieškoti iš sumų, kurios mokamos darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, t. y. dienpinigių ir kitų su komandiruote susijusių sumų, yra imperatyvi. Teismas nurodė, kad darbuotojui mokamų dienpinigių tikslas – padengti padidėjusias darbuotojo išlaidas, atsirandančias dėl išvykimo į komandiruotę, kai darbuotojas tam tikram laikui iš nuolatinės darbo vietos išvyksta darbdavio pavedimu darbdavio nurodomai užduočiai atlikti. Darbuotojui ne tik mokami dienpinigiai, bet ir kompensuojamos su komandiruote susijusios kitos išlaidos: gyvenamojo ploto nuomos, transporto ir degalų išlaidos, susijusios su komandiruotės tikslais, dokumentų tvarkymo, mokesčių už kelius, ryšių, automobilių saugojimo aikštelėse išlaidos bei kitos su komandiruote susijusios būtinosios išlaidos.

7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. *3K-7-6/2007* nėra suformuluotos skolos išieškojimo vykdymo proceso metu iš visų kitų pajamų, kurios nėra darbo užmokestis, taisyklės, todėl ši kasacinio teismo nutartis yra neaktuali, kai sprendžiamas priteisto išlaikymo išieškojimo klausimas.

8. Kadangi antstolio J. Petriko 2018 m. liepos 23 d. patvarkymu Nr. S-18-21973 išieškojimas yra nukreipiamas į darbuotojo pajamas, iš kurių išieškoti yra draudžiama įstatymo, todėl jame nurodytas įpareigojimas darbdavei padaryti išskaitymus iš skolininkui priskaičiuotų kitų su darbo santykiais priskaičiuotų sumų (dienpinigių) ir išskaičiuotas sumas pervesti į išieškotojos sąskaitą laikytinas nepagrįstu.

9. Vadovaujantis *CK 3.199* straipsniu, nepilnamečiams vaikams priteistas išlaikymas išieškomas iš privalančio jį mokėti tėvo (motinos) darbo užmokesčio, taip pat visų kitų pajamų rūšių. Visos kitos pajamų rūšys turėtų būti suprantamos kaip pajamos, nepatenkančios į *CPK 739* straipsnyje išvardytas pajamų rūšis, iš kurių išieškojimas yra draudžiamas. Tai gali būti autorinis atlyginimas, pensijos, stipendijos, dividendai ar kitos pajamos, nepatenkančios į išmokų grupę, iš kurios pagal teisės aktus išieškojimas negalimas.

10. Klaipėdos apygardos teismas 2019 m. kovo 7 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2018 m. spalio 1 d. nutartį paliko nepakeistą.

11. Nurodė, kad *CPK 739* straipsnyje įtvirtintas baigtinis sąrašas pinigų sumų, iš kurių negalima išieškoti. Šio straipsnio 2 punkte nurodyta, jog negalima išieškoti iš sumų, kurios mokamos skolininkui, kaip darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, perkeliama, priimama į darbą ir pasiųstam dirbti į kitas vietas. Iš šios teisės normos turinio akivaizdu, kad išieškojimas iš dienpinigių yra negalimas. Ginčijamu patvarkymu būtent ir nurodyta išieškoti iš darbuotojui mokamų dienpinigių, o tai yra draudžiama pagal *CPK 739* straipsnio 2 punktą. Aplinkybė, kad skolininkui yra mokami dienpinigiai, kurių dydis viršija jo gaunamą darbo užmokestį, nesudaro pagrindo kitaip vertinti aptariamoje teisės normoje įtvirtintą draudimą.

12. *CK 3.199* straipsnis, pagal kurį nepilnamečiams vaikams priteistas išlaikymas išieškomas iš privalančio jį mokėti tėvo (motinos) darbo užmokesčio, taip pat iš visų kitų pajamų rūšių, nepakeičia *CPK 739* straipsnyje įtvirtinto draudimo. Būtent *CPK 739* straipsnyje yra įtvirtintos išimtys. Tuo tarpu skolininko pajamų, kurios prilyginamos darbo užmokesčiui ir iš kurių galimas išieškojimas, baigtinis sąrašas įtvirtintas *CPK 737* straipsnyje, kuriame dienpinigiai, kaip pajamų rūšis, nėra nurodyta.

III. Kasacinio skundo, pareiškimo dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Suinteresuotas asmuo D. S. kasaciniu skundu prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. kovo 7 d. nutartį bei Klaipėdos apylinkės teismo 2018 m. spalio 1 d. nutartį ir klausimą išspręsti iš esmės – atmesti pareiškėjos UAB „Danės perlas“ skundą dėl antstolio veiksmų. Kasacinį skundą grindžia šiais argumentais:

13.1. Teismai ignoravo esminę aplinkybę, kad skundžiamu antstolio patvarkymu išieškojimas buvo nukreiptas į kitas skolininko su darbo santykiais susijusias pajamas (dienpinigius), siekiant priverstinai įvykdyti teismo sprendimo pagrindu atsiradusią jo prievolę dėl išlaikymo nepilnamečiam vaikui teikimo. Atsižvelgiant į tai, teismai turėjo taikyti ne bendrąsias *CPK 739* straipsnyje įtvirtintas nuostatas, kurios reglamentuoja, iš kokių pinigų sumų išieškojimas yra negalimas, bet specialiąją *CK 3.199* straipsnyje įtvirtintą teisės normą, kuria remiantis nepilnamečiams vaikams priteistas išlaikymas išieškomas iš privalančio jį mokėti tėvo (motinos) darbo užmokesčio, taip pat visų kitų jų pajamų rūšių. *CK 3.199* straipsnis traktuotinas kaip *lex specialis* (specialusis įstatymas) tais atvejais, kai antstolis išieško priteistą išlaikymą nepilnamečiam vaikui.

13.2. Nors kasacinis teismas savo nutartyse, priimtose civilinėse bylose Nr. *3K-3-251/2003* ir Nr. *3K-7-6/2007*, pasisakė dėl išlaikymo dydžio nepilnamečiam vaikui priteisimo, priskirdamas tokio pobūdžio pajamas, dėl kurių nagrinėjamoje byloje yra kilęs ginčas, prie asmens pajamų, turinčių įtakos jo turtinei padėčiai ir išlaikymo prievolės dydžiui nustatyti, toks asmens turinės padėties vertinimas, nesant galimybės vėliau nukreipti išieškojimą į šias pajamas, prarastų prasmę ir būtų netikslingas.

13.3. Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad, nors dienpinigiai nepatenka į darbo užmokesčio sąvoką, tačiau jie laikytini pajamomis, kadangi pajamos yra viskas, kas atneša naudą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249-313/2016).

13.4. Teisės doktrinoje nurodoma, kad nepilnamečių vaikų išlaikymas gali būti išieškomas iš bet kokių skolininko pajamų ir turto (Lietuvos Respublikos *civilinio kodekso* komentaras. Trečioji knyga. Vilnius: Justitia, 2002).

14. Suinteresuotas asmuo antstolis J. Petrikas pareiškimu dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo prašo tenkinti suinteresuoto asmens D. S. kasacinį skundą. Pareiškimą dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo grindžia šiais argumentais:

14.1. Dienpinigių mokėjimo tvarką reglamentuoja Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526. Šio aprašo 11 punkte įtvirtinta taisyklė, kuria siekiama užkirsti kelią mokesčių vengimui. Pagal šią taisyklę delspinigiai, kurių bendra suma per mėnesį viršija 50 procentų darbuotojui nustatyto darbo užmokesčio, tuo atveju, kai darbuotojui nustatytas darbo užmokestis neviršija minimaliosios mėnesinės algos, padaugintos iš koeficiento 1,3, arba kai darbo užmokestis apskaičiuotas taikant valandinį tarifinį atlygį, neviršijantį minimaliojo valandinio atlygio, padauginto iš koeficiento 1,3, nelaikomi komandiruočių kompensacijomis.

14.2. Nagrinėjamu atveju skolininkui darbdavė per laikotarpį nuo 2017 m. rugsėjo mėnesio iki 2018 m. gegužės mėnesio (per devynis mėnesius) priskaičiavo 4509,54 Eur darbo užmokesčio (501,06 Eur per mėnesį). Kitos su darbo santykiais susijusios priskaičiuotos sumos už tą patį laikotarpį sudarė 13 554 Eur (1506 Eur per mėnesį). Taigi sumos, atitinkančios CK 3.199 straipsnyje nurodytas kitas pajamų rūšis, tris kartus viršija priskaičiuotą darbo užmokestį.

14.3. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant teisės aktų nuostatas, pripažįstama, kad paprastai dienpinigiai yra neapmokestinamosios pajamos, tačiau tai nėra absoliuti taisyklė. Jei komandiruotės metu darbuotojui išmokėta dienpinigių suma viršija teisės aktais nustatytus dydžius ir ši suma nėra gražinama, tai minėtus dydžius viršijanti suma yra gyventojų pajamų mokesčio objektas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-249-313/2016).

15. Pareiškėja UAB „Danės perlas“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti, o Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. kovo 7 d. nutartį bei Klaipėdos apylinkės teismo 2018 m. spalio 1 d. nutartį palikti nepakeistas. Atsiliepimą į kasacinį skundą grindžia šiais argumentais:

15.1. CPK 737 straipsnyje yra įtvirtintas baigtinis sąrašas atvejų, kai skolininko gaunamos pajamos prilyginamos darbo užmokesčiui. Komandiruočių pinigai nepatenka į CPK 737 straipsnio reguliuojamą sritį. Tuo tarpu CPK 739 straipsnio 2 punkte įtvirtintas draudimas išieškoti iš sumų, mokamų skolininkui, kaip darbuotojui, kai jis vyksta į tarnybinę komandiruotę, yra perkeliamas, priimamas į darbą ir pasiunčiamas dirbti į kitas vietas, yra imperatyvus.

15.2. Įstatymų leidėjas net tris kartus keitė CPK 739 straipsnį, tačiau nė vieną kartą neįtvirtino išimties dėl CPK 739 straipsnio 2 punkte įtvirtinto draudimo netaikymo, kai išieškojimas atliekamas, siekiant įvykdyti skolininko prievolę dėl išlaikymo nepilnamečiam vaikui teikimo.

15.3. Kasaciniame skunde nurodytose kasacinio teismo nutartyse nebuvo suformuota jokia praktika, jog, vykdamas išieškojimą dėl priteisto išlaikymo, galima išieškoti lėšas ir iš skolininko gaunamų dienpinigių.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

16. Teismo sprendimu išlaikymas gali būti priteisiamas, kai nepilnamečio vaiko tėvai (ar vienas jų) nevykdo pareigos materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus arba jeigu tėvai, nutraukdami santuoką ar pradėdami gyventi skyrium, nesusitaria dėl savo nepilnamečių vaikų išlaikymo (CK 3.194 straipsnio 1 ir 2 dalys). Nepilnamečiams vaikams priteisto išlaikymo išieškojimas vykdomas pagal CPK VI dalyje įtvirtintas bendras vykdymo proceso taisykles, taikomas teismo sprendimų (nutarčių, nutarimų ir įsakymų) civilinėse bylose vykdymui.

17. Išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų jo pajamų yra viena iš CPK 625 straipsnyje įtvirtintų priverstinio vykdymo priemonių, kuri gali būti taikoma antstoliui pradėjus priverstinai vykdyti teismo sprendimą (CPK 624 straipsnio 2 dalies 5 punktas). Šią priverstinio vykdymo priemonę reglamentuoja CPK VI dalies LI skyriaus normos. Išieškojimo iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų jo pajamų, kaip priverstinio vykdymo priemonės, esmė – skolininko darbdavys ar kitas lėšas išmokantis asmuo, vykdydamas antstolio patvarkymą, privalo iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų daryti CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas, o išskaitytus pinigus išmokėti (pervesti) patvarkyme nurodytam asmeniui.

18. *CPK 663* straipsnyje nustatyti apribojimai, taikomi išieškant iš fizinio asmens turto, lemia, kad išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų yra ta priverstinio vykdymo priemonė, kuri turi būti panaudota pirmiau už išieškojimo nukreipimą į skolininko turtą tuo atveju, kai išieškomos periodinės išmokos (tarp jų nepilnamečiams vaikams periodinėmis išmokomis priteistas išlaikymas), jeigu jas galima išieškoti darant *CPK 736* straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas (*CPK 663* straipsnio 2 dalis). Remiantis *CPK 742* straipsnio, reglamentuojančio išlaikymo, mokamo vaikams periodinėmis išmokomis, išieškojimo ypatumus, 4 dalimi, išieškojimo nukreipimas į skolininko turtą galimas tik tuo atveju, jeigu asmuo, privalęs mokėti vaikams išlaikyti periodines išmokas, šių išmokų nemoka ir nedirba arba išlaikymo įsiskolinimo negalima išieškoti *CPK 663* straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka (per šešis mėnesius, darant *CPK 736* straipsnyje nurodyto dydžio išskaitumus iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų).

19. Darant išskaitas iš skolininkui priklausančio darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų *CPK 736* straipsnyje nustatyta tvarka, teisinę reikšmę turi pajamų rūšių bei pagrindo, nuo kurio apskaičiuojamas išskaitų dydis, nustatymas.

20. *CPK 733* straipsnio, kuriame įtvirtintos bendrosios išieškojimo iš skolininko pajamų tvarkos nuostatos, 1 dalyje nustatyta, kad išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų antstolis pradeda skolininko darbdaviui ar kitam lėšas išmokančiam asmeniui pateikdamas patvarkymą dėl išieškojimo iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų. Taigi šioje teisės normoje įtvirtinta, kad išieškojimas nukreipiamas ne tik į darbo užmokesčių, bet ir į kitas pajamas. *CK 3.199* straipsnis, apibrėždamas pajamų, iš kurių išskaitomas nepilnamečiams vaikams priteistas išlaikymas, rūšis, taip pat nustato priteisto išlaikymo išieškojimo nukreipimo galimybę į privalančio jį mokėti tėvo (motinos) darbo užmokesčių ir visas kitas jų pajamų rūšis. Ši *CK* teisės norma yra vykdymo procese įtvirtinto bendrojo principo išraiška materialiojoje teisėje, remiantis kuriuo tuo atveju, kai kaip priverstinio vykdymo priemonė pasitelkiamas išieškojimas iš skolininko pajamų, skolininkui išmokėti priskaičiuotos sumos, nuo kurių daromos išskaitos, apima ne tik darbo užmokesčių, jam prilyginamas pajamas, bet ir visas kitas skolininko pajamų rūšis, išskyrus atvejus, kaip įstatymuose nustatyta kitaip.

21. Įstatymų leidėjas, reglamentuodamas išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų, *CPK 737* straipsnyje įtvirtino baigtinį skolininko pajamų, prilygintų darbo užmokesčiui, kurioms taikomos išieškojimo iš darbo užmokesčio taisyklės, sąrašą, o *CPK 739* straipsnyje apibrėžė pinigų sumų, iš kurių negalima išieškoti, baigtinį sąrašą. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad pagal *CPK LI* skyriaus normas išieškojimas vykdomas ne tik iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų pajamų, kaip jos apibrėžiamos *CPK 737* straipsnyje, bet ir iš kitų skolininko gaunamų pajamų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-315-421/2017, 41–43 punktai).

22. Pažymėtina, kad nei *CK*, nei *CPK LI* skyriaus nuostatos neapibrėžia, koks yra sąvokos „kitos pajamos“ turinys ir kokios pajamų rūšys patenka į šios sąvokos apibrėžimą. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad *CPK* normose, reglamentuojančiose išieškojimą iš skolininko pajamų, nesant apibrėžtos kitų pajamų sąvokos, subsidiariai taikytina Lietuvos Respublikos *gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2* straipsnio 14 dalyje įtvirtinta pajamų sąvoka (*CPK 3* straipsnio 6 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-315-421/2017, 44 punktas).

23. Vadovaujantis *Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2* straipsnio 14 dalyje pateikiamu pajamų sąvokos apibrėžimu, pajamos – tai pozityviosios pajamos, priskiriamos Europos ekonominių interesų grupės pajamos, nutraukus gyvybės draudimo sutartis ar išstojus iš pensijų fondo gražinamos įmokos (ar jų dalis), atlygis už atliktus darbus, suteiktas paslaugas, už perduotas ar suteiktas teises, už perduotą ar kitaip perleistą, investuotą turtą ar lėšas ir (arba) kita nauda pinigais ir (arba) natūra. Taigi įstatyme pajamos apibrėžiamos kaip bet kokia kita nauda pinigais ir (arba) natūra.

24. Įstatymų leidėjas, *CPK 739* straipsnyje apibrėždamas skolininkui priklausančias sumas, iš kurių negalima išieškoti, įtvirtina baigtinį tokių skolininkui priklausančių sumų sąrašą, kurios, nors ir laikytinos skolininko pajamomis, bet dėl savo paskirties, siekiant apsaugoti skolininko interesus, negali būti priverstinio vykdymo metu atliekamų išskaitų iš skolininko pajamų pagrindu. Pažymėtina, jog tokių *CPK 739* straipsnyje įtvirtintų skolininkui priklausančių pinigų sumų, iš kurių negalima išieškoti, paskirtis – užtikrinti skolininko interesų apsaugą vykdymo procese, nustatant draudimą nukreipti išieškojimą į tas skolininko pajamas, kurių išmokėjimo tikslinė paskirtis – įstatymų nustatytais atvejais kompensuoti šių išmokų gavėjo (skolininko vykdymo procese) patirtas išlaidas, negautas pajamas, pajamų sumažėjimą, ar kitų svarbių interesų apsaugą.

25. Pagal *CPK 735* straipsnį, reglamentuojantį išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydžio apskaičiavimą, išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir iš kitų jam prilygintų išmokų bei davinių dydis apskaičiuojamas imant pagrindu skolininkui išmokėti priskaičiuotas sumas, atskaičius iš jų mokesčius (privalomąsias įmokas).

26. Tuo atveju, kai išieškomas išlaikymas periodinėmis išmokomis, iš skolininkui priklausančios darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių dalies, nevirsijančių Vyriausybės nustatytos MMA, gali būti išskaitoma pagal vykdomuosius dokumentus iki penkiasdešimties procentų, kol bus visiškai padengtos išieškomos sumos, jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas, o iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių dalies, viršijančios Vyriausybės nustatytą MMA dydį, išskaitoma septyniasdešimt procentų, jeigu ko kita nenustato įstatymai ar teismas (*CPK 736* straipsnio 1 dalies 1 punktą, 2 dalis).

27. Nagrinėjamoje byloje skundžiamu 2018 m. liepos 23 d. patvarkymu Nr. S18-21973 antstolis, priverstinai vykdydamas nepilnamečiam vaikui priteisto išlaikymo išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų, nurodė darbdavei išskaityti išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų jam prilygintų išmokų, patikslindamas, kad išskaitos turi būti daromos ir iš skolininkui priskaičiuotų dienpinigių už komandiruotes į užsienį.

28. *CPK 739* straipsnio 2 punkte nurodyta, kad negalima išieškoti iš sumų, kurios priklauso skolininkui kaip sumos, mokamos darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, perkeliama, priimama į darbą ir pasiūstam dirbti į kitas vietas. Į šią *CPK 739* straipsnio 2 punkte įtvirtintą skolininkui priklausančių pinigų sumų apibrėžtį patenka ir komandiruočių atveju mokami dienpinigiai.

29. Lietuvos Respublikos *darbo kodekso 107* straipsnio 1 dalyje darbuotojo komandiruotė apibrėžiama kaip jo darbo pareigų atlikimas kitoje, negu yra nuolatinė darbo vieta, vietoje. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad darbuotojo komandiruotės metu darbuotojui paliekamas jo darbo užmokestis. Jeigu komandiruotės metu darbuotojas patiria papildomų sąnaudų (transporto, kelionės, nakvynės ir kitų išlaidų), darbdavys jas turi kompensuoti. Remiantis *Darbo kodekso 107* straipsnio 3 dalimi, jeigu darbuotojo komandiruotė trunka ilgiau negu darbo diena (pamaina) arba darbuotojas komandiruojamas į užsienį, darbuotojui privalo būti mokami dienpinigiai, kurių maksimalius dydžius ir jų mokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

30. Dienpinigių tikslas – padengti padidėjusias darbuotojo išlaidas, atsirandančias dėl išvykimo į komandiruotę, kai darbuotojas tam tikram laikui iš nuolatinės darbo vietos išvyksta darbdavio pavedimu, darbdavio nurodomai užduočiai atlikti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-68-248/2018*, 11 punktą). Be to, be dienpinigių, darbuotojas papildomai turi teisę į kitų dėl komandiruotės patirtų išlaidų (transporto, kelionės, nakvynės ir kt.) atlyginimą.

31. Kaip komandiruotė negali būti kvalifikuojamas darbas, atliekamas kitoje vietoje, negu įsikūręs ar nuolat veikia darbdavys, jeigu darbo sutartyje sulygta dėl kilnojamojo darbo pobūdžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. *3K-3-449/2009*).

32. Nors dienpinigiai patenka į skolininko kitų pajamų apibrėžtį, tačiau, vadovaujantis *CPK 739* straipsnio 2 punktu, įstatymų leidėjo valios dėl išieškojimo iš šios pajamų rūšies negalimumo įgyvendinimą užtikrintų tokie darbdavio mokami dienpinigiai, kurie atlieka komandiruotės metu darbuotojo turėtų padidėjusių išlaidų kompensavimo funkciją. Todėl tuo atveju, jeigu darbo sutarties šalys darbo sutartimi susitaria dėl kilnojamojo darbo pobūdžio, nėra pagrindo darbuotojo darbo pareigų atlikimo kitoje vietoje, negu yra nuolatinė darbo vieta, kvalifikuoti kaip komandiruočių, o jo dienpinigių forma gaunamoms pajamoms taikyti įstatyme įtvirtintą apsaugą dėl išieškojimo negalimumo. Nustačius, kad darbo sutarties šalys buvo susitarusios dėl kilnojamojo darbo pobūdžio, būtų pagrindas pripažinti, kad darbuotojui dienpinigių forma išmokėtos pajamos atlieka ne kompensavimo, bet atlyginimo darbuotojui už atliktą darbą funkciją, dėl to, priverstinai vykdamas teismo sprendimą dėl išieškojimo iš darbuotojo, kaip skolininko, pajamų, atsirastų teisinis pagrindas nukreipti į jas išieškojimą.

33. Pažymėtina, kad, siekiant atriboti tarnybinę komandiruotę nuo kilnojamojo darbo pobūdžio, svarbu aiškinti darbo sutartį, t. y. kokios darbo funkcijos ir kokia jų atlikimo vieta nustatyta šalių susitarimu. Kilnojamojo darbo pobūdis, kaip specifinis ir neretai nuolat išliekantis darbo santykiuose, turi būti nustatytas darbo sutartimi. Kai lingvistiškai aiškinant darbo sutartį negalima konstatuoti tokio susitarimo buvimo, siekdamas atriboti tarnybinę komandiruotę nuo kilnojamojo darbo pobūdžio, teismas konkretaus ginčo kontekste turi atsižvelgti į darbo teisinių santykių subjektų specifiškumą, sulygtų darbo funkcijų pobūdį ir kitas aplinkybes (darbo funkcijų atlikimo kitoje vietoje nei nuolatinė darbo vieta reguliarumą, periodiškumą, tęstinumą; įrodymais pagrįstą dienpinigių faktinį panaudojimą darbuotojo išlaidoms kompensuoti; ar darbuotoją komandiruojantis darbdavys pasirūpina kelione, aprūpina maitinimu ar apgyvendinimu arba kompensuoja šias išlaidas ir kt.).

34. Byloje nustatyta, kad skolininkas dirba UAB „Danės perlas“ vairuotoju-vadybininku. Laikotarpiu nuo 2017 m. rugsėjo mėnesio iki 2018 m. gegužės mėnesio jam buvo priskaičiuota 4509,54 Eur darbo užmokesčio ir 13 554 Eur dienpinigių. Minėtu laikotarpiu skolininkui kiekvieną mėnesį išmokama dienpinigių suma iki trijų kartų viršijo jam išmokėtą darbo užmokestį. Šios aplinkybės kelia pagrįstą abejonių dėl skolininko darbo pareigų atlikimo kitoje vietoje, negu yra nuolatinė darbo vieta, kvalifikavimo kaip komandiruočių tinkamumo ir (ar) jam priskaičiuotų dienpinigių kompensacinės paskirties.

35. Atsižvelgdama į šios nutarties 31–33 punktuose išdėstytus argumentus ir 34 punkte nurodytas nagrinėjamos bylos aplinkybes, teisėjų kolegija pripažįsta, jog, siekiant teisingai išspręsti šią bylą, visų pirma turi būti išspręstas klausimas dėl darbo sutarties kvalifikavimo, taip pat ar kaip dienpinigiai priskaičiuotos sumos atitiko dienpinigių kompensacinę paskirtį (jei taip, ar visa išmokėta suma), ir tik tada turėtų būti sprendžiama dėl išieškojimo iš darbuotojui (skolininkui vykdymo procese) priskaičiuotų dienpinigių galimybės bei skundžiamo antstolio patvarkymo teisėtumo.

36. *Kadangi nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismai nenustatė nagrinėjamai bylai teisinę reikšmę turinčių aplinkybių ir šios aplinkybės, atsižvelgiant į CPK 353 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas, negali būti nustatytos kasaciniame teisme, tai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamas apeliacinės ir pirmosios instancijos teismų nutartis, o bylą gražinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 360 straipsnis). Teismas, iš naujo nagrinėdamas bylą, turi patikslinti įrodinėjimo dalyką ir pasiūlyti dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti papildomus nagrinėjamai bylai teisingai išspręsti reikalingus įrodymus (CPK 179 straipsnis).*

Dėl bylinėjimosi išlaidų

37. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme patirta 14,78 Eur bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 7 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).

38. Nagrinėjant bylą kasaciniame teisme, buvo gautas pareiškėjos UAB „Danės perlas“ prašymas priteisti iš suinteresuoto asmens D. S. 796,58 Eur išlaidų advokato teisinei pagalbai apmokėti, kurias pareiškėja patyrė bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu, atlyginimą.

39. Kasaciniam teismui nusprendus, kad byla perduotina pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360, 362 straipsniais,*

n u t a r i a :

Panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. kovo 7 d. nutartį ir Klaipėdos apylinkės teismo 2018 m. spalio 1 d. nutartį ir perduoti bylą Klaipėdos apylinkės teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Alė Bukavinienė

Algirdas Taminskas

Paminėta tekste:

Bylos:

3K-3-251 Dėl turto padalijimo ir išlaikymo vaikui priteisimo.

3K-7-6/2007 Dėl kito sutuoktinio kaltės, vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo, išlaikymo vaikui ir sutuoktinei priteisimo, santuokoje įgyto turto padalijimo

3K-3-449/2009 Dėl dienpinigių priteisimo

3K-3-249-313/2016 Dėl fizinio asmens mokumo atkūrimo plano patvirtinimo

3K-7-315-421/2017 Dėl antstolio veiksmų

3K-3-68-248/2018 Dėl darbo ginčų komisijos sprendimo dalies panaikinimo ir dienpinigių priteisimo

Teisės aktai:

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė

3.194 str. Išlaikymo priteisimas

3.199 str. Pajamų, iš kurių išskaitomas priteistas išlaikymas, rūšys

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas

3 str. Bylų nagrinėjimas pagal galiojančią teisę

179 str. Teismo veiksmai įrodinėjimo procese

353 str. Bylos nagrinėjimo ribos

359 str. Kasacinio teismo teisės

360 str. Teismo teisė grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui

624 str. Priverstinio vykdymo priemonės

625 str. Vykdomo veiksmų atidėjimas, vykdomosios bylos sustabdymas, vykdomojo dokumento grąžinimas

663 str. Apribojimai, taikomi išieškant iš fizinio asmens turto

733 str. Išieškojimo iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų tvarka

735 str. Išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydžio apskaičiavimas

736 str. Išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydis

737 str. Išieškojimas iš kitų skolininko pajamų, prilygintų darbo užmokesčiui

739 str. Pinigų sumos, iš kurių išieškoti negalima

742 str. Išlaikymo, mokamo vaikams periodinėmis išmokomis, išieškojimo ypatumai

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“

359 str. Atstovavimas

360 str. Kasacinio proceso dalyvių teisės teismo posėdžio metu

362 str. Bylos nagrinėjimas kasacinės instancijos teismo posėdyje

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas

Dėl dienpinigių ir kitų komandiruočių išlaidų apmokėjimo

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas

2 str. Pagrindinės įstatymo sąvokos

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas

107 str. Darbuotojo komandiruotės sąvoka